

**מוכנות פסיכו-חברתית
ואוריינטציות להשכלה גבוהה
בקרב סטודנטים חרדים לתואר ראשון**

נורית סאול בהנחיית: ד"ר יוליה ליפשיץ ברזילר
הכינוס ה-20 של האגודה הישראלית לפסיכומטריקה
31.1.24

רקע

שיעורו של המגזר החרדי באוכלוסיה הישראלית עומד על כ-13.6% (מלאך וכהנר, 2023).

הסטודנטים החרדים נתקלים בקשיים (תרבותיים, חברתיים, לימודיים וכלכליים) במהלך לימודיהם שמובילים לאחוזי נשירה גבוהים (רובין ואחרים, 2020).

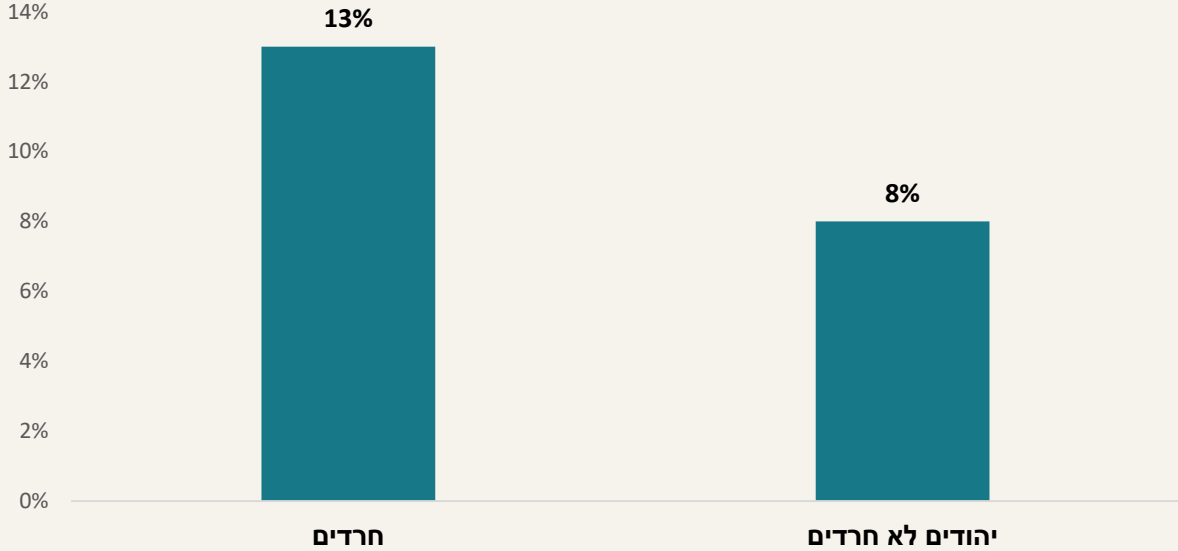

בשנים האחרונות מופנים מאמצים רבים לשילוב המגזר החרדי במערכת ההשכלה הגבוהה (קלעג'י, 2022).

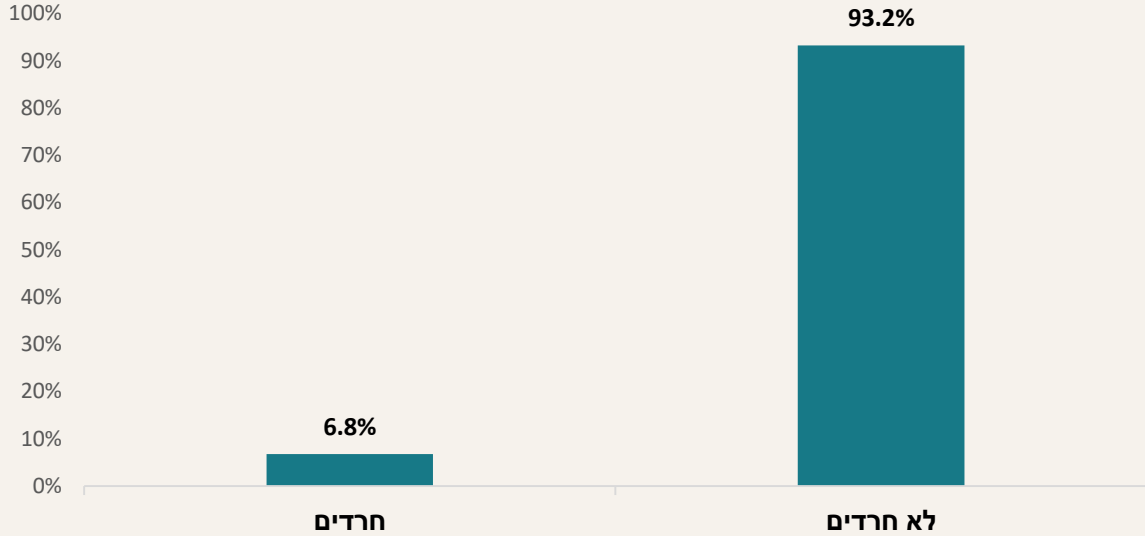

מתוך שנתון החברה החרדית (2023)

שיעור הסטודנטים שאינם ממשיכים לשנת לימודים שנייה תשפ"ג

אחוז סטודנטים חרדים ולא חרדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה תשפ"ג

מטרת המחקר

**לבחון אילו משאבים פסיכו-חברתיים מסייעים לסטודנטים
חרדים להתמיד בלימודיהם ומה מניע אותם לרכוש השכלה
גבוהה?**

מוכנות פסיכו-חברתית ללימודים אקדמיים

Psychosocial Readiness for College- PRC

(Phillips-Berenstein et al., 2023)

משתנים פסיכו-חברתיים מתייחסים למשאבים תוך-אישיים

ובין-אישיים שנמצאו כבעלי התרומה המשמעותית ביותר

להתמדה בלימודים ובהצלחה בהם, מעבר לנתוני קבלה ומשתני

רקע (Robbins et al., 2004).

ששת המימדים של ה- PRC

(Phillips-Berenstein et al., 2023)

נינוחות חברתית

נינוחות במפגשים חברתיים
עם אנשים חדשים

"קל לי לדבר עם זרים"

מחויבות לתואר

מחויבות לסיים את הלימודים
ולקבל תואר אקדמי

"אני רואה ערך רב
בהשלמת לימודי
האקדמיים"

מסוגלות אקדמית

אמונה ביכולת להצליח
בלימודים האקדמיים

"אני אצליח בתחום
הלימודים שבחרתי"

ששת המימדים של ה- PRC

(Phillips-Berenstein et al., 2023)

חוסן

הגישה לגבי מצבים מאתגרים
והתמודדות עם אירועים מלחיצים

"אני מתוסכל בקלות"

משמעת עצמית

עמידה במחויבויות
האקדמיות

"ניתן לסמוך עלי
שאעמוד בלוח
זמנים"

מעורבות בקמפוס

מעורבות בפעילויות בקמפוס
והחיבור למקום הלימודים

"המעורבות בקמפוס
חשובה להתפתחות
האישית שלי"

שני מימדים נוספים בגרסה המותאמת לחרדים

נינוחות חברתית בקבוצה חיצונית
נינוחות של סטודנטים חרדים במפגשים
חברתיים עם אנשים שאינם חרדים

"אני מרגיש/ה בנוח בקבוצה שבה
יש אנשים שאינם חרדים"

מחויבות למוסד הלימודים
מחויבות למוסד האקדמי
הספציפי בו לומדים

"מוסד הלימודים שבו אני
לומד/ת היה בעדיפות
הראשונה אצלי בזמן
הרישום"

(Kashkoush, 2020)

אוריינטציות להשכלה גבוהה

The Higher Education Orientation - HEO

(Willner et al., 2023)

**אוריינטציות להשכלה גבוהה מתייחסות לתכלית
ולמשמעות שצעירים מייחסים להשכלה גבוהה**

(Willner et al., 2023).

חמש אוריינטציות להשכלה גבוהה

(Willner et al., 2023)

לחץ סביבתי
ריצוי האנשים
הקרובים לסטודנט

”התואר האקדמי
חשוב למשפחה שלי
יותר מאשר לי”

יוקרה
אמצעי להעלאת
הסטטוס החברתי

”הסטאטוס כבעל
תואר חשוב לי יותר
מהעניין בלימודים
עצמם”

מסגרת חברתית
הזדמנות להיכרות עם
אנשים חדשים והגדלת
המעגל החברתי

”עיקר העניין עבורי
באקדמיה הוא
בהיכרות עם אנשים
חדשים”

רכישת ידע והשכלה
אמצעי להשגת ידע
והרחבת אופקים

”הלימודים האקדמיים
יאפשרו לי לרכוש ידע
בתחומים רבים”

רכישת מקצוע
חשיבות הכשרה
אקדמית להשתלבות
במקצוע

”מטרת התואר
האקדמי עבורי היא
לקבל הכשרה בתחום
המעניין אותי”

מימד נוסף בגרסה המותאמת לחרדים

התנגדות הסביבה
חויית ההתנגדות
ללימודים שהסטודנט
חוה מהסביבה הקרובה

"הקרובים אליי היו
מעדיפים שלא אלמד
באקדמיה"

מטרות המחקר

להתאים את השאלונים ולבחון את התאמתם לסטודנטים מהחברה החרדית, בהתאם לשלושה מאפיינים:

1

מסגרת לימוד

(מוסד נפרד, מסגרת ייעודית במוסד מעורב, מסגרת רגילה במוסד מעורב)

דור להשכלה גבוהה

מגדר

לבחון אילו משאבים פסיכו-חברתיים ואוריינטציות להשכלה גבוהה מנבאים שביעות רצון מהלימודים ונחישות לסיים את התואר אצל חרדים.

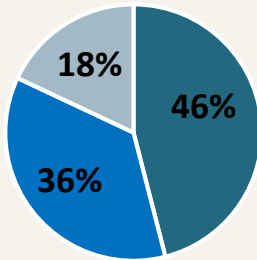
2

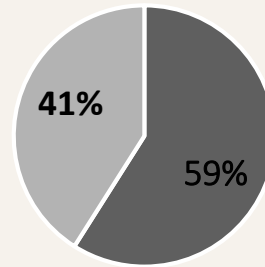
שיטה

משתתפים:

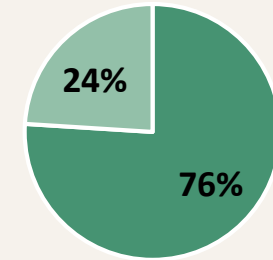
554 סטודנטים חרדים לתואר ראשון
ממוצע גיל 26 (ס.ת= 6.66)

- מוסד נפרד
- מסגרת ייעודית במוסד מעורב
- מסגרת רגילה במוסד מעורב

- דור המשך להשכלה
- דור ראשון להשכלה

- נשים
- גברים

הליך:

שאלון מקוון שהופץ ל-19 מוסדות להשכלה גבוהה
7 אוניברסיטאות ו-12 מכללות

שיטה

כלים:

- מוכנות פסיכו- חברתית ללימודים אקדמיים (Phillips-Berenstein et al., 2023; Kashkoush, 2020):

RMSEA=.057
SRMR=.06
CFI=.89
(חציון טעינויות .73)

.85
חציון מהימנות פנימית של C_α
(טווח .80–.88)

43
פריטים

7+1
מימדים

- אוריינטציות להשכלה גבוהה (Willner et al., 2023):

RMSEA=.057
SRMR=.06
CFI=.90
(חציון טעינויות .71)

.81
חציון מהימנות פנימית של C_α
(טווח .73–.88)

28
פריטים

5+1
מימדים

- שביעות רצון מהלימודים ונחישות לסיים את התואר:

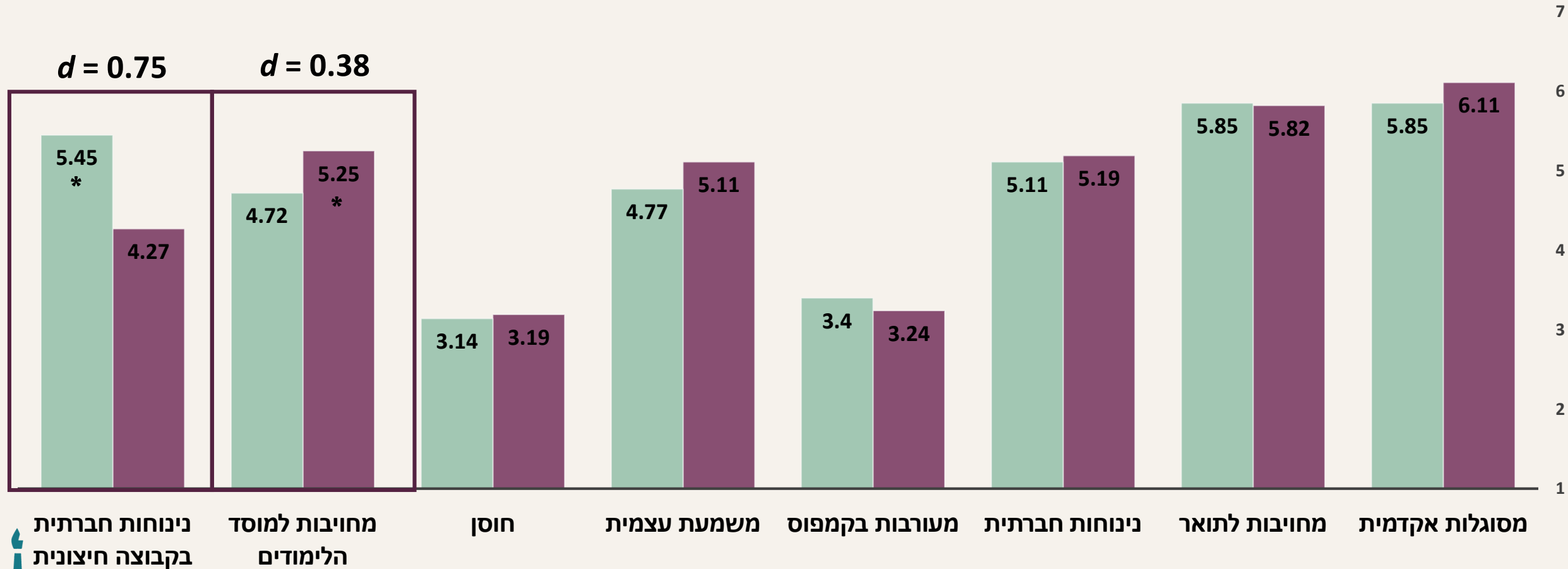
.78
מהימנות פנימית של C_α

3
פריטים

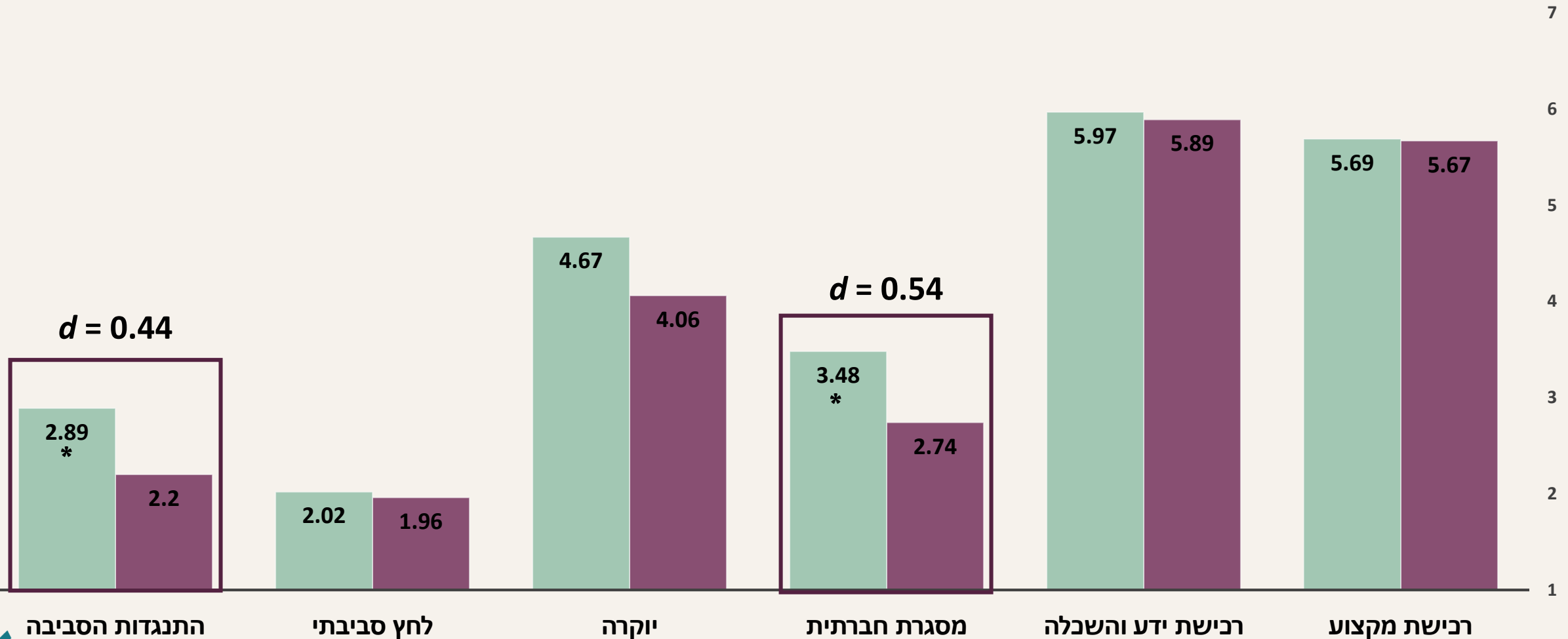
הבדלים בין נשים לגברים

מוכנות פסיכו-חברתית ללימודים אקדמיים

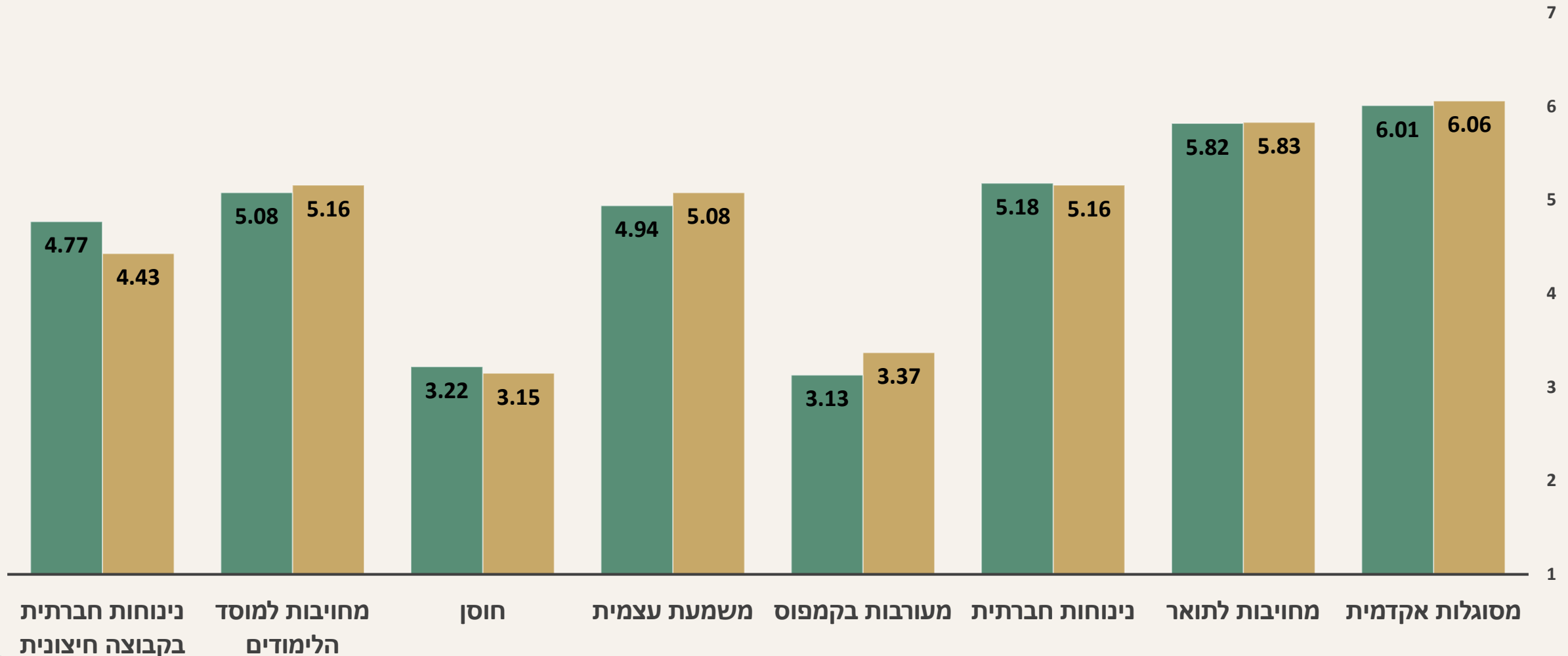
הבדלים בין נשים לגברים

אוריינטציות להשכלה גבוהה

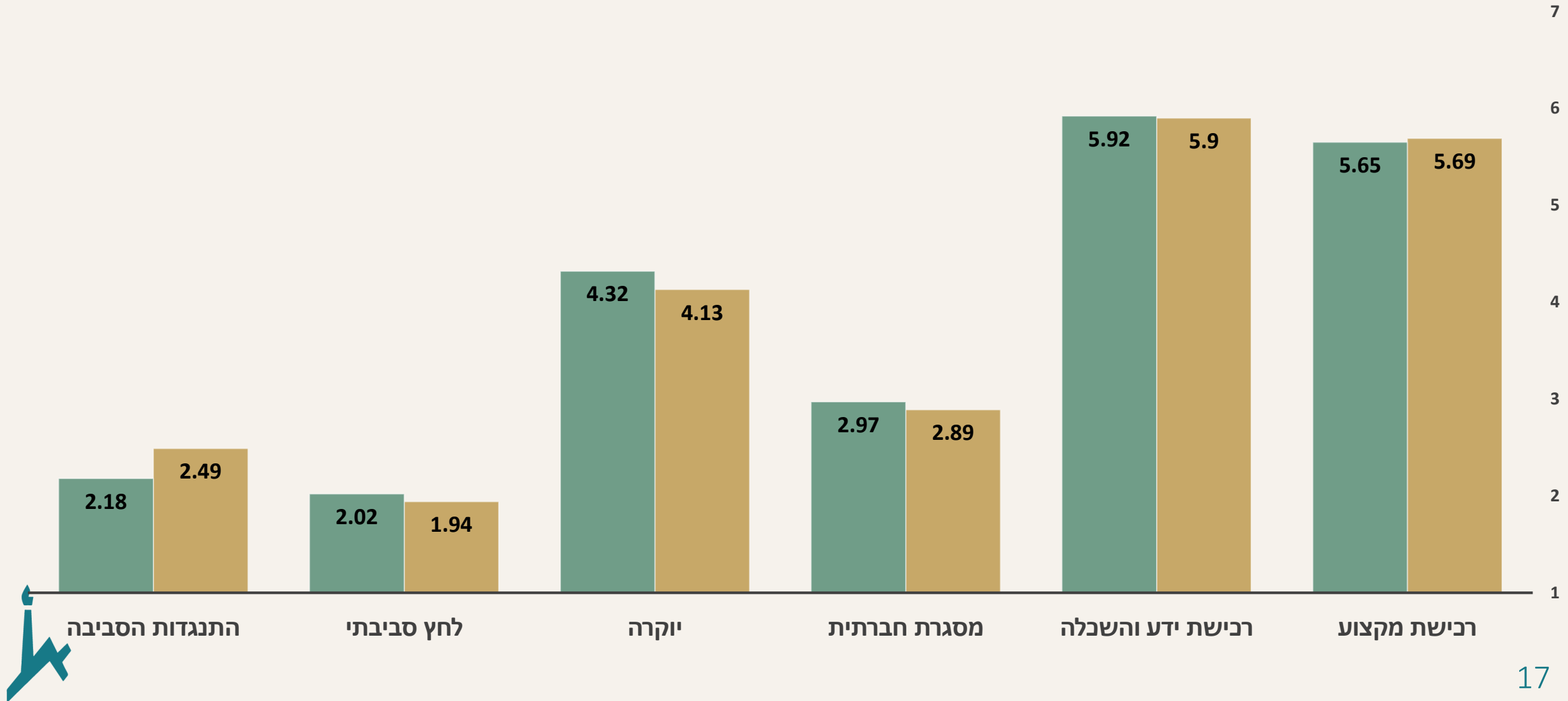
אין הבדלים בין דור ראשון ודור המשך להשכלה גבוהה

מוכנות פסיכו-חברתית ללימודים אקדמיים

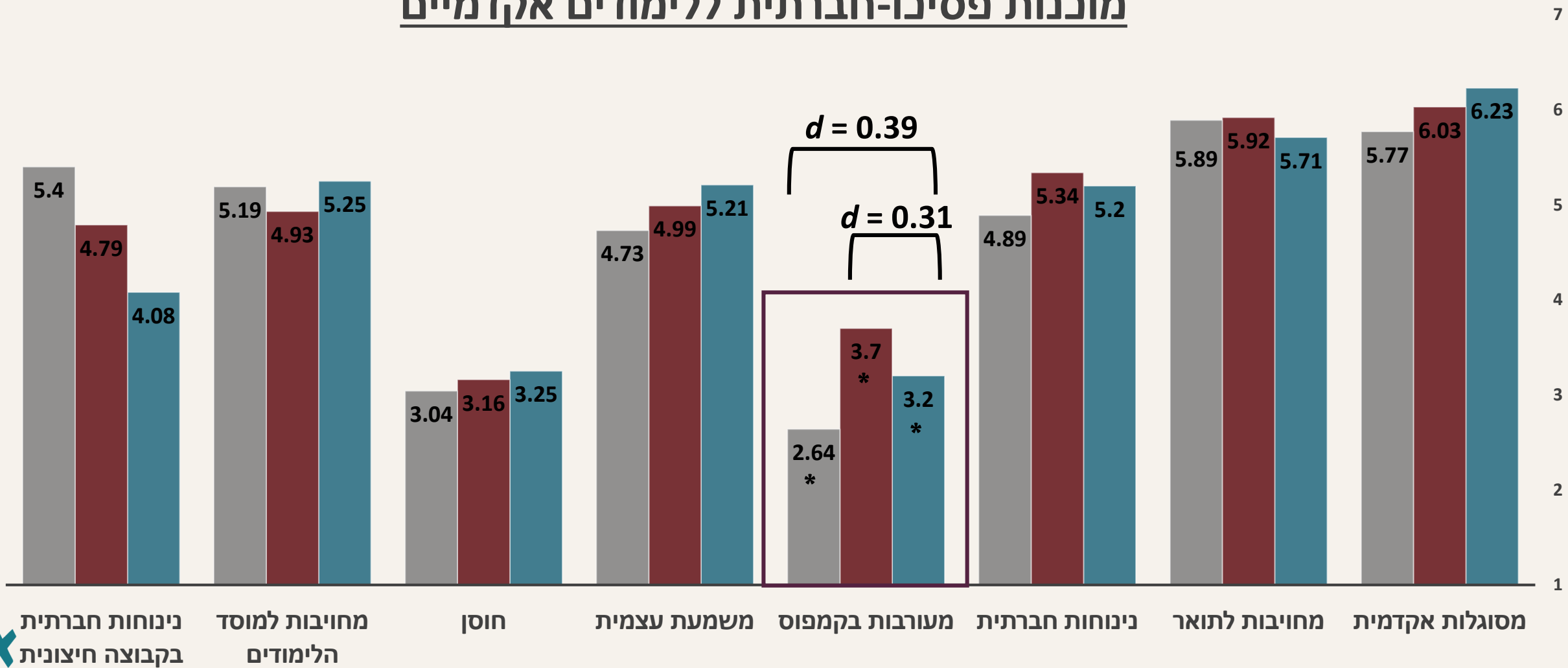
אין הבדלים בין דור ראשון ודור המשך להשכלה גבוהה

אוריינטציות להשכלה גבוהה

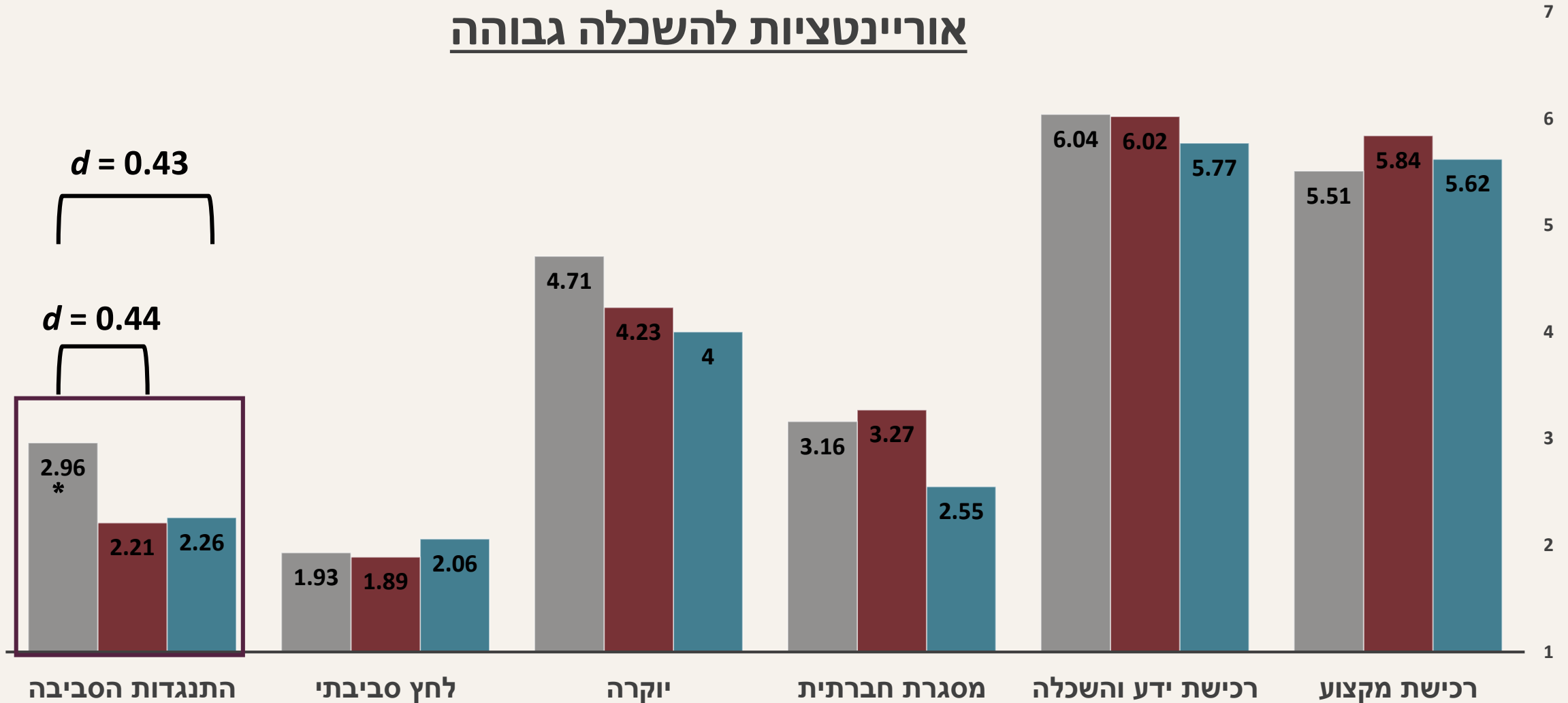
הבדלים בין מוסד נפרד, מסגרת ייעודית במוסד מעורב ומסגרת רגילה במוסד מעורב

מוכנות פסיכו-חברתית ללימודים אקדמיים

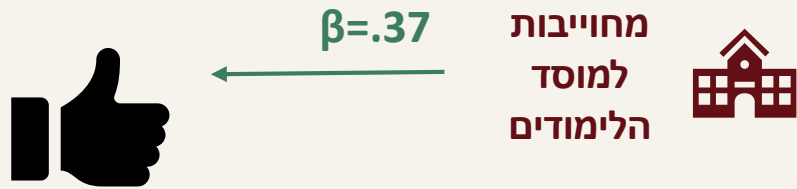
הבדלים בין מוסד נפרד, מסגרת ייעודית במוסד מעורב ומסגרת רגילה במוסד מעורב

אוריינטציות להשכלה גבוהה

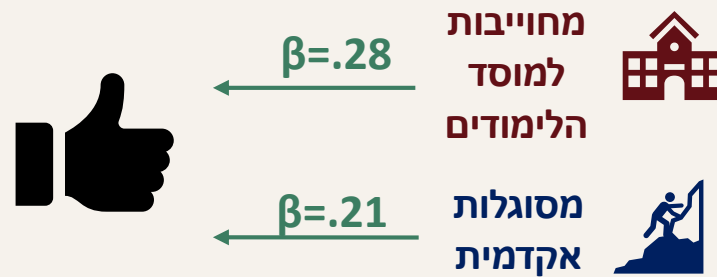
ניבוי שביעות רצון ונחישות לסיים את התואר על ידי המוכנות ללימודים אקדמיים לפי מסגרת לימודים

מסגרת רגילה במוסד מעורב

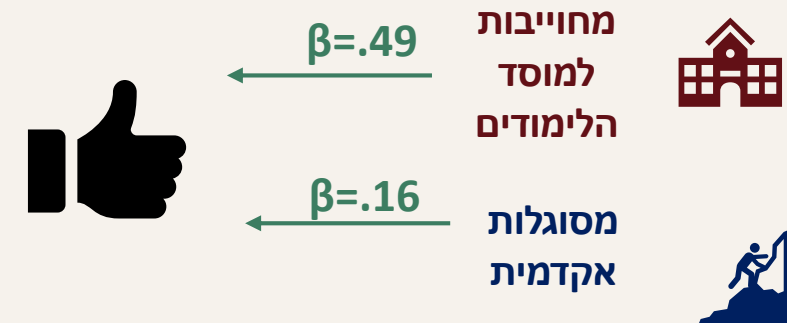
Adj R² = 39%

מסגרת ייעודית במוסד מעורב

Adj R² = 21%

מוסד נפרד לחרדים

Adj R² = 35%

מסקנות

מחויבות למוסד הלימודים תורמת לניבוי בשלושת מסגרות הלימוד.

1

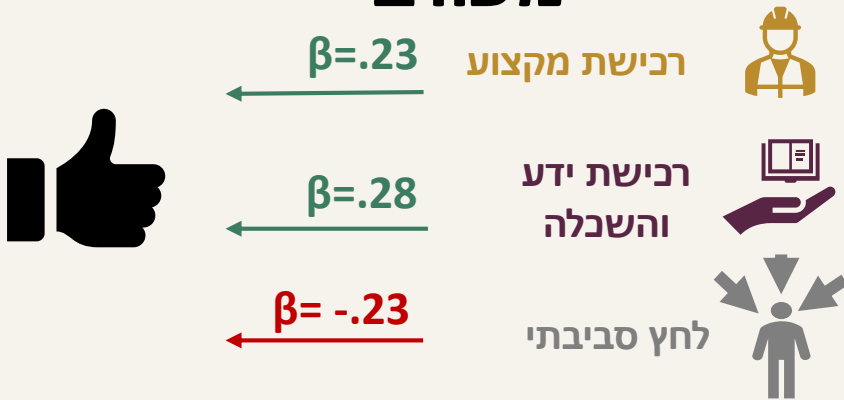
מסוגלות אקדמית תורמת לניבוי במסגרות לימוד מותאמות לחרדים.

2

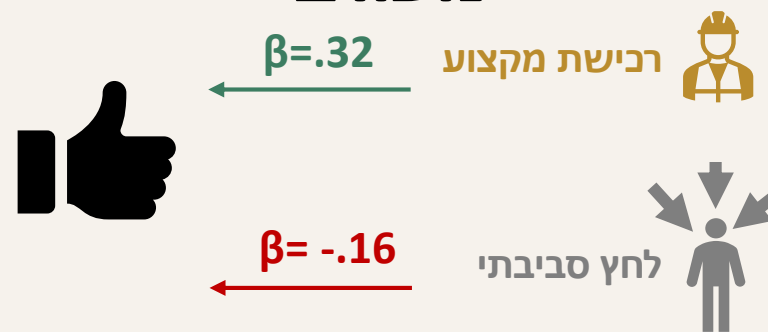
ניבוי שביעות רצון ונחישות לסיים את התואר על ידי אוריינטציות להשכלה גבוהה לפי מסגרת לימודים

מסגרת רגילה במוסד מעורב

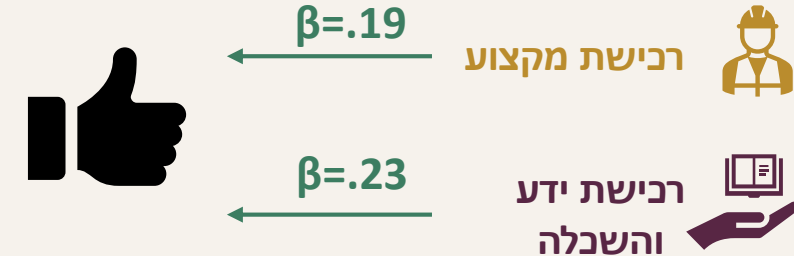
Adj R² = 23%

מסגרת ייעודית במוסד מעורב

Adj R² = 13%

מוסד נפרד

Adj R² = 11%

מסקנות

1 אוריינטציה לרכישת מקצוע תורמת לניבוי בשלושת מסגרות הלימוד.

2 אוריינטציה לרכישת ידע והשכלה תורמת לניבוי במוסד נפרד ובמסגרת רגילה במוסד מעורב אך אינה תורמת לניבוי במסגרת ייעודית לחרדים במוסד מעורב.

3 אוריינטציה לחץ סביבתי תורמת שלילית במוסדות מעורבים.

מסקנות

המאפיינים הפסיכומטריים של שני השאלונים מראים שגרסאות אלו ראויות לשימוש בקרב סטודנטים מהחברה החרדית.

חשיבות לרגישות תרבותית בעת מתן ייעוץ לסטודנטים מהחברה החרדית

קשרים חברתיים

מעורבות בקמפוס

נינוחות חברתית בקבוצה חיצונית

השפעת הסביבה הקרובה

התנגדות הסביבה

אוריינטציה לחץ סביבתי

בדומה למחקר שבחן סטודנטים ערבים (Kashkoush, 2020), המימד של מחויבות למוסד נמצא משמעותי עבור כלל הסטודנטים החרדים.

מגבלות המחקר ומחקרים עתידיים

מגבלות:

- תת יצוג של גברים ושל לומדים במסגרת רגילה במוסד מעורב
- דיווח עצמי
- שאלון אינטרנטי
- המחקר אינו מחקר אורך ולא נעשתה בדיקה בנקודות זמן שונות

מחקרים עתידיים:

- ✓ לבחון האם חל שינוי במוכנות הפסיכו-חברתית או באוריינטציות להשכלה גבוהה בקרב סטודנטים חרדים לאורך הזמן – למשל בשנה האחרונה לתואר או לחילופין בתום השנה הראשונה ללימודים.

תודה רבה על ההקשבה

שאלות או הערות:

Nurit.saul@mail.huji.ac.il

תודתי למנחה:

ד"ר יוליה ליפשיץ-ברזילר

ותודה על שיתוף הפעולה והסיוע לי:

פרופ' איתמר גתי

ד"ר תרצה וילנר

ד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין

שאדה קשקוש

